

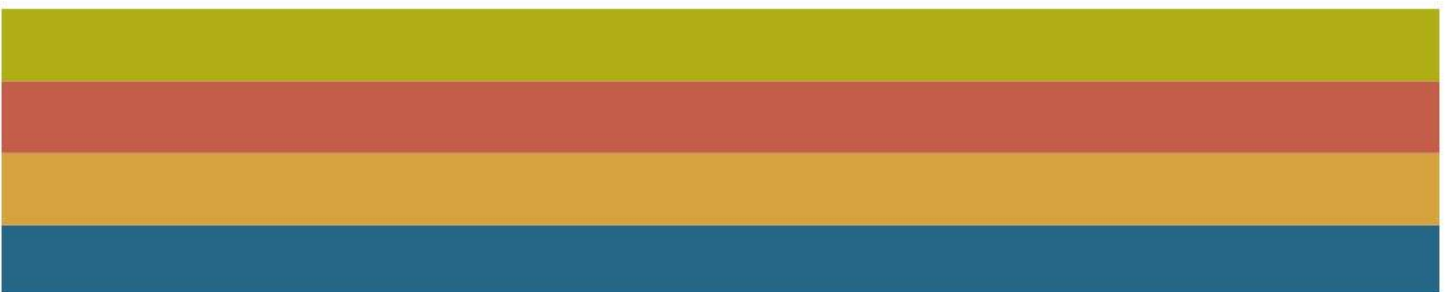

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Regionale energiestrategie Holland Rijnland

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

19 januari 2021 / projectnummer: 3500

1 Advies voor de inhoud van het MER

Aanleiding en voorgeschiedenis

In de regio Holland Rijnland werken diverse overheden en andere partijen al geruime tijd aan de energietransitie. Zo sloten de gezamenlijke overheden in 2017 een Energieakkoord af, waarin ze de ambitie bekrachtigden om in 2050 als regio energieneutraal te zijn. In het akkoord stonden een aantal tussendoelen en er was een uitvoeringsprogramma gericht op energiebesparing, warmte, ruimtelijke inpassing, energieopwekking en mobiliteit. De concept Regionale Energiestrategie (concept-RES) bouwt voort op het akkoord van 2017.

Holland Rijnland wil in 2030 1,03 Terawattuur (TWh) meer hernieuwbare elektriciteit opwekken ten opzichte van het jaar 2014. De regio wil verder 1,11 TWh energie besparen, wat overeenkomt met een reductie van 11%. Ook wil de regio op een warmtenetwerk vanuit Rotterdam aansluiten en alternatieve warmtebronnen onderzoeken en gebruiken. De regio heeft daarvoor een concept-RES opgesteld.

Holland Rijnland neemt deel aan de landelijke pilot 'RES en milieueffectrapportage'. Het is één van de eerste regio's in Nederland die een milieueffectrapport (MER) gaat opstellen om het milieubelang volwaardig te kunnen meewegen bij te maken keuzes in de RES 1.0. De voorstellen die zijn opgenomen in de RES 1.0, zullen worden vertaald in de Omgevingsvisies en Omgevingsplannen van de deelnemende gemeenten. Als eerste stap is een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) opgesteld. De gemeente Leiden heeft, namens de regio, de Commissie voor de milieueffectrapportage gevraagd te adviseren over de inhoud van het op te stellen MER.

Essentiële informatie voor het MER

Voor het meewegen van het milieubelang in het besluit over de RES 1.0 moet het MER in ieder geval onderstaande informatie bevatten:

- de criteria die zijn gehanteerd bij het identificeren van gebieden die in aanmerking komen voor de plaatsing van windturbines en/of zonneparken;
- een overzichtelijke belemmeringen- en kansenkaart, zodat duidelijk is welke gebieden de potentie hebben voor het opwekken van hernieuwbare energie;
- een indicatie van het op te stellen vermogen per gebied en een kwalitatieve beschrijving van de te verwachten milieueffecten;
- een aantal onderscheidende alternatieven en/of varianten en hun cumulatieve effecten;
- een onderbouwde totstandkoming van het voorkeursalternatief en de milieueffecten van dat alternatief, ook in samenhang met andere ontwikkelingen bezien.

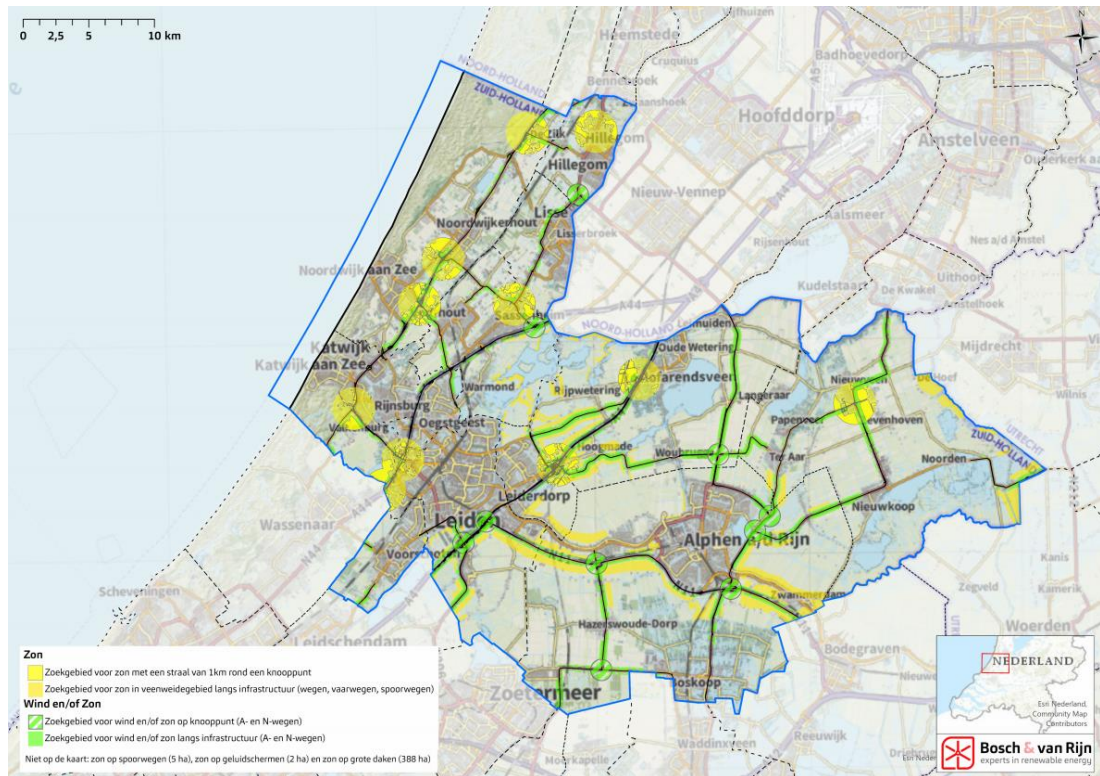
Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

Structuur van dit advies

De Commissie bouwt in dit advies voort op de 'Concept Regionale Energiestrategie (RES) Holland Rijnland' van mei 2020 en de 'Notitie Reikwijdte en Detailniveau RES Holland Rijnland' van november 2020. Op 30 november heeft er een digitaal startgesprek plaatsgevonden, waarbij vertegenwoordigers van de RES-regio de concept-RES en de NRD voor de Commissie hebben toegelicht.

Eerst beantwoordt de Commissie in dit advies in het kort de vraag welke bouwstenen de concept-RES al bevat voor het MER (hoofdstuk 2). In hoofdstuk 3 geeft ze aan welke milieu-informatie nog moet worden verzameld, wat het detailniveau van die informatie moet zijn en welke denkrichtingen er voor de alternatieven zijn. In hoofdstuk 4 geeft de Commissie nog enkele aanbevelingen voor een monitoring- en evaluatieprogramma.

De Commissie maakt bij het beantwoorden van deze vragen gebruik van het stappenplan¹ uit haar advies over RES en milieueffectrapportage. Dat advies heeft ze eerder voor alle RES-regio's geschreven op verzoek van het Nationaal Programma RES.

Figuur 1: kanskaart Holland Rijnland (Bron: NRD, november 2020)

Achtergrond

De RES-regio Holland Rijnland bestaat uit dertien gemeenten. De gemeenten werken samen met de Omgevingsdienst West-Holland (ODWH), het hoogheemraadschap van Rijnland, netbeheerder Liander en de provincie Zuid-Holland aan de RES. De concept-RES geeft aan welke energieopgave de regio voor haar rekening kan nemen en waar de hernieuwbare energie naar verwachting kan worden opgewekt. De concept-RES wordt de komende periode uitgewerkt tot een RES 1.0.

Waarom een advies?

RES-regio Holland Rijnland neemt deel aan de landelijke pilot 'RES en milieueffectrapportage', samen met een aantal andere RES-regio's, het Nationaal Programma RES en de Commissie. Omdat de RES een nieuw instrument is in het ruimtelijk beleid, willen de regio's in de pilot ervaring opdoen over het gebruik van MER, de bijbehorende procedure en de weging van milieubelangen in het RES-proces. Daarom heeft RES-regio Holland Rijnland de Commissie om advies gevraagd.

¹ Zie ook bijlage 2 van dit advies en https://commissiemer.nl/docs/mer/p33/p3340/infographic_res_en_m.e.r..pdf.

Over de Commissie voor de milieueffectrapportage

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. De Commissie schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval de deelnemende overheden van de RES-regio Holland Rijnland – besluit over de RES 1.0.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt door nummer [3500](#) op www.commissiener.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Beschikbare milieu-informatie concept-RES

2.1 Wat laat de concept-RES zien?

In de concept-RES staat dat de regio 1,03 TWh duurzame elektriciteit wil opwekken en 1,1 TWh energie besparen. Verder is er veel aandacht voor warmte omdat de regio een regionaal warmtenetwerk wil realiseren dat aansluit op de warmtenet uit Rotterdam. De potentie van warmtebronnen in de regio bedraagt 3,13 TWh.

De concept-RES laat onder andere het volgende zien:

- Een uitwerking van twee ruimtelijke denkrichtingen, namelijk: *'infrastructuur en landschap'*, die uitgaat van een bundeling van de opwek van zonne-energie en windenergie met bestaande wegen en spoorlijnen en *'lokaal eigenaarschap en landschap'*, die uitgaat van verschillende plaatsingsmogelijkheden per landschapstype en lokale initiatieven. De resultaten van het toepassen van deze denkrichtingen ('waar' en 'hoeveel'²) zijn in de bijlagen bij de concept-RES te vinden.
- Een uitwerking van een provinciaal referentiebeeld met een lager energiebod³, omdat het provinciaal beleid de mogelijkheden voor energieopwekking in het Groene Hart voor wind inperkt.
- Inzicht in de energiepotentie van verschillende warmtebronnen in de regio (aanbod) en informatie over de regionale warmtevraag.
- Een overzicht van randvoorwaarden voor bijvoorbeeld participatie, netwerkcapaciteit en systeemefficiëntie.

2.2 Herleidbaarheid van keuzes

Elektriciteit

In de concept-RES wordt in hoofdstuk 9 op hoofdlijnen aandacht besteed aan de gevolgen van de energietransitie op de omgeving. In de onderliggende stukken bij de concept-RES zijn de eerdergenoemde twee denkrichtingen en het provinciale referentiebeeld gepresenteerd. Deze twee denkrichtingen en het referentiebeeld hebben geleid tot een concept-kansenkaart⁴. De Commissie kan op dit moment nog niet goed volgen hoe de uitkomsten van deze denkrichtingen en het referentiebeeld hebben geleid tot de concept-kansenkaart. Bovendien rijst de vraag in hoeverre milieueffecten zijn meegewogen. De Commissie adviseert om in het MER de keuzes voor zoekgebieden voor hernieuwbare energie navolgbaar te maken, deze keuzes te onderzoeken op de te verwachten effecten voor de omgeving en daarnaast te onderzoeken of er optimalisaties/alternatieven mogelijk zijn.

Warmte en energie-infrastructuur

In de concept-RES is er veel aandacht voor warmte. Er zijn ambities geformuleerd voor 2030 en 2050. Er is kwantitatief (in TWh) aangegeven wat de potentie is van warmtebronnen in de

² De twee denkrichtingen komen beiden tot 3,7 PJ (1,03 TWh) hernieuwbare elektriciteit. Wel is de verdeling over wind en zon anders. Bij 'Infrastructuur en Landschap' komt 3,4 PJ (0,95 TWh) uit zon en 0,3 PJ (0,08 TWh) uit wind. Bij 'Lokaal eigenaarschap en Landschap' is dat 2,5 PJ (0,69 TWh) uit zon en 1,2 PJ (0,33 TWh) uit wind.

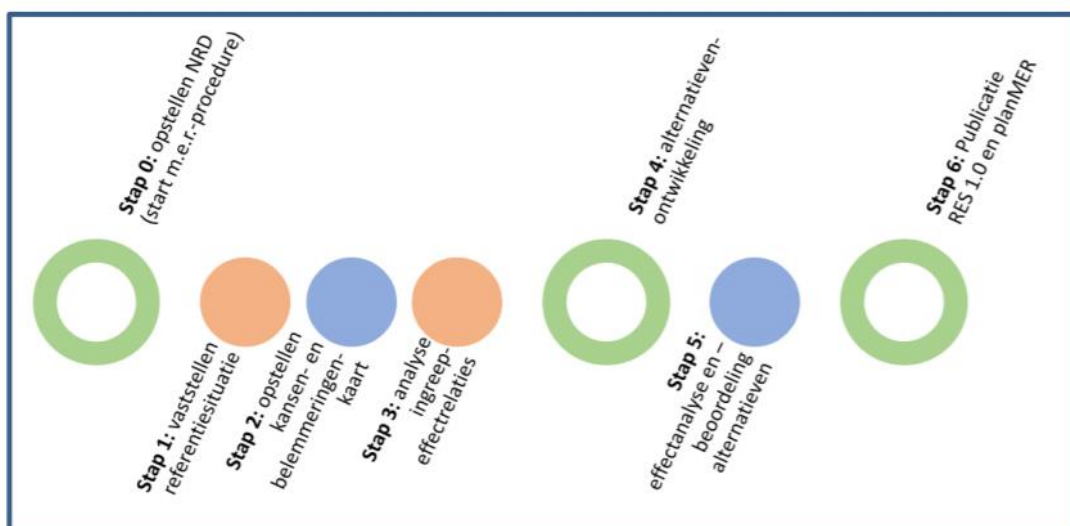
³ Referentiebeeld van de provincie Zuid-Holland komt uit op 2,8 PJ (0,78 TWh) hernieuwbare elektriciteit, waarvan 2,3 PJ (0,64 TWh) uit zon en 0,5 PJ (0,14 TWh) uit wind.

⁴ Deze concept-kansenkaart is nog niet gepubliceerd bij de concept-RES, maar is bij de Notitie Reikwijdte en Detail gevoegd.

regio, en wat de te verwachten warmtevraag is. Zo is er op hoofdlijnen een match gemaakt tussen de vraag en het aanbod. De regio wil primair inzetten op (rest)warmtegebruik van regionale warmtenetten. In de bijlage van de concept-RES is de potentie onderzocht van het aansluiten op de Grand Design Warmte MRA en de Warmterotonde Zuid-Holland⁵. Voor de netinfrastructuur van elektriciteit en gas in het kader van warmte is er een onderzoek uitgevoerd door Liander⁶. Dit onderzoek gaat in op de verschillen tussen de twee (eerderegenoemde) denkrichtingen, en mogelijke knelpunten in de regio.

3 Reikwijdte en detail van het milieuonderzoek

In de NRD wordt het MER-proces op hoofdlijnen in stappen weergegeven⁷. De Commissie bouwt in dit hoofdstuk voort op dit processchema. Dit processchema wijkt op onderdelen af van het stappenplan uit het eerdere advies van de Commissie over RES en milieueffectrapportage⁸. Er missen in het processchema soms enkele stappen. Deze stappen heeft de Commissie toegevoegd aan de stappen van de regio.

Figuur 2 (processchema opstellen planMER)

3.1 Stap 1 regio: doelen en referentiesituatie

Doelen

Hoofdstuk 2 van de NRD beschrijft de wettelijke en beleidsmatige kaders. Deze kaders gaan over de doelstellingen en verplichtingen volgend uit het klimaatakkoord, het energieprogramma Zuid-Holland en het Energieakkoord 2017 van de regio.

In aanvulling daarop adviseert de Commissie om het volgende aan te geven:

- De randvoorwaarden en doelen waaraan de energieopgave moet voldoen, zoals het al dan niet verdelen van de energieopgave over de regio. Geef aan in hoeverre de doelen leidend zijn, zoals het bod voor de opwekking van 1,03 TWh hernieuwbare energie.
- Welke wettelijke grenzen er zijn, bijvoorbeeld ten aanzien van de gevolgen voor leefomgeving (als gevolg van geluid en slagschaduw), landschap en natuur.

⁵ Bijlage 4.4. CE Delft – Factsheet Holland Rijnland Warmterotonde.

⁶ Bijlage 5.4 Netimpact Rapportage Holland Rijnland.

⁷ Paragraaf 3.2 van de NRD.

⁸ Zie bijlage 2 van dit advies.

- Welke andere regionale en provinciale beleidskeuzes grootschalige energieopwekking kunnen beperken, en welke gevolgen deze beperkingen kunnen hebben voor het zoekproces.

Hierdoor ontstaat een duidelijk startpunt van doelen en randvoorwaarden voor het MER.

Referentiesituatie

In de NRD wordt beschreven hoe de referentiesituatie in beeld wordt gebracht. De Commissie onderschrijft de gekozen aanpak. Zij adviseert daarnaast om aan te geven of er in de regio toekomstige grote ontwikkelingen geagendeerd zijn, maar waarover nog niet is besloten. Te denken valt aan grote woningbouwprojecten, uitbreiding van (spoor)wegen of projecten voor natuurherstel. De ontwikkelingen kunnen van invloed zijn op de mogelijkheden voor energieopwekking.

3.2 Stap 2 regio: opstellen belemmeringen- en kansenkaart en afbakenen zoekgebieden

3.2.1 Opstellen belemmeringen- en kansenkaart

In de concept-RES (of in onderliggende onderzoeken) is nog geen overzichtelijke belemmeringen- en kansenkaart opgenomen. De regio geeft in paragraaf 3.4 van de NRD aan deze te willen opstellen en de belemmeringen van zowel wind, zon als warmte mee te nemen.

De belemmeringenkaart moet een helder overzicht bieden waar plaatsing van windturbines en zonneparken op grond van wettelijke beperkingen is uitgesloten. De kansenkaart is complementair aan de belemmeringenkaart en toont alle gebieden waar in principe energieprojecten kunnen komen. De kansenkaart is dan de basis om te komen tot zoekgebieden, de gebieden die in beeld komen voor het realiseren van projecten voor windenergie en zonne-energie.

Voor het overzicht is het in het MER wenselijk meerdere kaartlagen te maken, bijvoorbeeld per milieuthema. Samen moeten ze leiden tot de totale belemmeringen- en kansenkaart. Laat bijvoorbeeld zien:

- welke afstanden (contouren) worden aangehouden tot woongebieden voor geluid, slagschaduw en veiligheidsrisico's;
- in hoeverre er beschermde landschappen zijn die de ontwikkeling van energieprojecten uitsluiten;
- hoe met de bescherming van natuurgebieden wordt omgegaan.

Warmte

De regio wil in een vroeg stadium de effecten en kansen van warmtebronnen in kaart brengen. In paragraaf 3.4 geeft zij aan warmte ook te willen onderbrengen in de belemmeringen- en kansenkaart. Ze loopt daarmee vooruit, omdat de warmtevisies per gemeente die hiermee een relatie hebben⁹ pas opgesteld worden in 2021. De belemmeringen- en kansenkaart zal

⁹ De RES 1.0, de Regionale Structuur Warmte (RSW) en de gemeentelijke warmteplannen zullen naar verwachting elkaar beïnvloeden en in een iteratief proces tot stand komen.

naar verwachting echter ook voor die visies een goed startpunt bieden. Voorwerk voor gemeenten wordt hiermee gestroomlijnd en milieu-informatie voor afwegingen over warmte wordt hiermee vroegtijdig beschikbaar.

3.2.2 Afbakening zoekgebieden

Deze stap is bedoeld om vanuit de kanskaart tot strakker omliggende zoekgebieden te komen. Immers, niet alle gebieden op de kanskaart komen wellicht in aanmerking voor plaatsing van windturbines, zonneparken of warmtebronnen. Of ze in aanmerking komen, hangt af van eventuele eisen die eraan worden gesteld, zoals eisen aan de afstand tot de bestaande infrastructuur of afstanden tot bebouwing (bij elektriciteit én warmte relevant) of een provinciale eis van een minimaal aantal windturbines in een opstelling om het landschap te ontzien.

Geef in het MER duidelijk aan op basis van welke (milieu)afwegingen de afbakening van zoekgebieden (mede) tot stand is gekomen.

3.3 Stap 3 regio: analyse ingreep- en effectrelaties

In de NRD wordt aangegeven dat in deze stap per individuele energievorm de belangrijkste en maatgevende milieueffecten in beeld worden gebracht. Door deze stap uit te voeren wil de regio inzichtelijk krijgen wat de belangrijkste milieueffecten zijn.

De Commissie adviseert om de ingreep- en effectrelaties niet (alleen) te onderzoeken per energievorm maar ook per afgebakend zoekgebied. Dit heeft voordelen omdat het in het bijzonder voor elektriciteitsopwekking leidt tot locatie-specifieke inzichten. Die aanpak sluit daarnaast beter aan op de vorige stap van de regio.

3.3.1 Elektriciteit

Bepaal in het MER indicatief voor windturbineparken en voor zonneparken de milieueffecten per zoekgebied. Het gaat daarbij met name om de effecten op de leefbaarheid (geluidhinder, slagschaduw en veiligheid), op de natuur en op het landschap. Een indicatieve bepaling houdt in dat bijvoorbeeld richtafstanden, buffers en/of een risicobenadering¹⁰ worden gebruikt. Geef ook per gebied (indicatief) aan wat de opwekpotentie is (met een eventuele bandbreedte).

Zijn zoekgebieden geschikt?

De Commissie adviseert om, nadat de (globale) milieueffecten per zoekgebied in beeld zijn gebracht, aan te geven in hoeverre de gebieden 'geschikt', 'geschikt te maken'¹¹ of 'ongeschikt' zijn voor windturbineparken en/of zonneparken. Dat kan met 'expert judgement'¹². Deze stap heeft meerwaarde voor het ontwerpen van alternatieven en om in de vervolgfase te bepalen welke gebieden bij voorkeur kunnen worden ontwikkeld.

---

¹⁰ In de Passende beoordeling bij het MER voor de Structuurvisie wind op land is dat voor de Natura 2000-gebieden gedaan.

¹¹ Bijvoorbeeld door het zoekgebied in te perken of effectbeperkende of inpassingsmaatregelen te nemen.

¹² Bij expert judgement is het belangrijk om inzichtelijk te maken hoe de beoordeling tot stand is gekomen (expertises beoordelaars, welke bronnen zijn benut en op basis van welke criteria de beoordeling tot stand is gekomen). Dit zorgt dat de beoordeling navolgbaar en reproduceerbaar is.

3.3.2 Warmte

Voor warmte kan de analyse in dit stadium beperkt blijven tot een globale effectbeschrijving van de verschillende technieken. Er is op dit moment nog te weinig informatie of aansluiten op warmte vanuit Rotterdam mogelijk is. Vooral bij de aanleg van netwerk/warmtebuisleidingstracés kunnen er milieueffecten optreden. Deze worden – zoals eerder vermeld – in dit stadium nog niet onderzocht/afgewogen. Geef daarom kwantitatief aan welke milieueffecten kunnen optreden bij de aanleg.

3.4 Stap 4 regio: ontwikkeling van alternatieven en/of varianten

De alternatieven voor het MER zijn nog niet beschreven in de NRD. De regio vermeldt dat de keuze van de alternatieven wordt bepaald door input vanuit het participatietraject en de ontwikkelingen in het proces naar RES 1.0.

De alternatieven hebben tot doel om tot een voorkeursalternatief te komen voor de opwek van hernieuwbare energie (wind, zon en warmte, zie ook §3.5 van dit advies). In het startgesprek heeft de RES-regio toegelicht dat de alternatieven worden gebaseerd op de volgende variabelen: energievraag, keuze voor technieken opwek/warmte, locatiekeuze. Ook wordt er, voor zover mogelijk, een doorkijk gegeven naar 2050.

Volgens de Commissie zijn alternatieven vooral functioneel als ze in beeld brengen wat de hoeken van het speelveld zijn, dus wat bij de milieueffecten maximaal mogelijk is. Dit helpt bij te maken (milieu)afwegingen bij de RES 1.0.

De Commissie adviseert om de keuze van de alternatieven en de overwegingen daarbij navolgbaar toe te lichten. Mogelijke denkrichtingen voor onderscheidende alternatieven zijn:

- *de twee al opgestelde denkrichtingen: 'Infrastructuur en Landschap' en 'Lokaal Eigenaarschap en Landschap';*
- *het al opgestelde referentiebeeld van de provincie Zuid-Holland;*
- *een alternatief of variant waarbij er meer wordt ingezet op concentratie van energieopwekking (zon en wind);¹³*
- *een alternatief of variant met een groter aandeel windenergie.*

3.5 Stap 5 regio: effectanalyse en beoordeling alternatieven en totstandkoming VKA

In de NRD wordt als laatste stap de 'effectanalyse en beoordeling van alternatieven' genoemd. In deze stap worden de alternatieven op hun milieueffecten beoordeeld, wat leidt tot een keuze voor een voorkeursalternatief (VKA).

Gezien de aanwezig natuur en landschapswaarden in de regio kunnen onwenselijke of onaanvaardbare cumulatieve effecten op de aanwezig natuur en landschapswaarden zich voordoen. Hierdoor kan het nodig zijn om een alternatief (of zoekgebied) aan te passen (optimalisatie) of geen rol te laten spelen in de bepaling van het VKA. Dat kan bijvoorbeeld nodig zijn

---

¹³ 'Concentratie' betekent voor de Commissie dat de energieopwekking op een zo'n klein mogelijk oppervlak worden gerealiseerd, bijvoorbeeld door maximale invulling van enkele zoekgebieden.

bij te negatieve cumulatieve effecten op regionale populaties van bepaalde soorten vogels en/of vleermuizen.

Beschouw in deze stap ook maatregelen om negatieve milieueffecten te verkleinen. Ga in op de noodzaak en effectiviteit ervan.

Ontwikkelingen in aangrenzende regio's

Beschrijf welke kansen er zijn door afstemming/overleg met aangrenzende regio's over de energietransitie. Geef aan welke afspraken, randvoorwaarden en aandachtspunten (bijvoorbeeld voor het landschap) dit heeft opgeleverd voor (de ontwikkeling van) de zoekgebieden voor wind- en zonneparken. Ga daarbij in ieder geval in op het Groene Hart¹⁴.

Beoordelingscriteria

In de NRD zijn de beoordelingsindicatoren weergegeven. De lijst is zeer uitgebreid en gedetailleerd. Tijdens het startgesprek heeft de Commissie aangegeven dat de indicatoren te gedetailleerd zijn voor het abstractieniveau van het MER bij de RES 1.0. De RES-regio heeft op 4 december een aangepaste lijst van beoordelingsindicatoren toegestuurd. De Commissie geeft hieronder nog voor enkele milieuthema's aanbevelingen over het benodigde detailniveau van de milieu-informatie.

3.5.1 Natuur

De effecten op de natuur kunnen worden bepaald op basis van het in stap 3 uit te voeren onderzoek naar ingreep-effectrelaties (effecttypen). Veel effecten kunnen op basis van de uitgangspunten (kansenkaarten) en effecttypen al worden uitgesloten en onderzoek daarna kan dan achterwege blijven.

Natura 2000-gebieden

In de regio bevindt zich o.a. het Natura 2000-gebied 'Nieuwkoopse Plassen & De Haeck'. Activiteiten die leiden tot opwekking van wind- en zonne-energie mogen geen belemmering vormen voor het halen van de instandhoudingsdoelstellingen (hierna doelen) van Natura 2000-gebieden^{15, 16}. Ook activiteiten buiten Natura 2000-gebied mogen geen significant negatieve gevolgen hebben voor de doelen van deze gebieden, wat wordt aangeduid met 'externe werking'. Voorafgaand aan de besluitvorming over plannen en projecten kunnen de gevolgen ook in kaart worden gebracht met een voortoets¹⁷, waarbij al zo veel mogelijk aansluiting wordt gezocht bij de eisen aan een Passende beoordeling.

De Commissie verwacht dat vooral externe werking op de doelen voor vogels een aandachtspunt is. Indien een soort met een instandhoudingsdoelstelling in een Natura 2000-gebied

---

¹⁴ De Commissie wijst op het recent uitgebracht rapport: 'Regionale energiestrategieën en het Groene Hart', advies van de provinciale adviseurs ruimtelijke kwaliteit, 9 november 2020.

¹⁵ Hierbij geldt in beginsel de 'omgekeerde bewijslast', wat wil zeggen dat de betrokken RES-overheden moeten aantonen dat er geen conflict met de natuurwetgeving kan ontstaan.

¹⁶ Bij twijfel dient een Passende beoordeling te worden opgesteld alvorens een wettelijk besluit met mogelijke gevolgen voor Natura 2000-gebieden wordt genomen. Als aantasting van de natuurlijke kenmerken in de passende beoordeling niet kan worden uitgesloten dan kan de beoogde ontwikkeling alleen doorgaan als de ADC-toets in de juiste volgorde wordt doorlopen. De ADC-toets houdt in dat eerst moet worden beoordeeld of er geen Alternatieven zijn met minder effecten. Is dat niet het geval dan moet worden verzekerd dat er Dwingende redenen van groot openbaar belang zijn om het plan of project uit te voeren en dat de nadelige effecten volledig kunnen worden gecompenseerd.

¹⁷ Indien uit de voortoets blijkt dat mitigerende maatregelen nodig zijn om significante negatieve gevolgen uit te sluiten, dan dient altijd een Passende beoordeling worden opgesteld.

gebruikmaakt van gebied daarbuiten, dan kunnen windturbines tussen deze gebieden de staat van instandhouding beïnvloeden.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Ruimtelijke ontwikkelingen mogen op grond van de Omgevingsverordening geen significant negatief effect hebben op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN, tenzij daarmee een groot openbaar belang gediend is en er geen reële alternatieven voorhanden zijn. In dat geval is een Nee tenzij-toets nodig waarin ook compensatie is uitgewerkt. De wezenlijke kenmerken en waarden zijn gekoppeld aan de natuurdoelen voor het gebied die te vinden zijn in de provinciale Natuurbeheerplannen Zuid-Holland¹⁸. Een globale effectbeschrijving kan volstaan indien oppervlakteverlies (met inbegrip van 'overdraai' van windturbines boven NNN) en belangrijke verstoring van activiteiten rondom het NNN¹⁹ achterwege blijft.

Gemeentelijke groenstructuren

Een globale effectbeschrijving kan volstaan indien oppervlakteverlies (met inbegrip van 'overdraai' van windturbines boven gemeentelijke groenstructuren) en belangrijke verstoring van activiteiten direct rondom deze gebieden achterwege blijft. Mocht er wel oppervlakteverlies optreden, geef dan aan wat de effecten hiervan zijn.

Weidevogelgebieden

In de Omgevingsverordening Zuid-Holland is bepaald dat een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van belangrijke weidevogelgebieden compensatieplichtig is. Indien zoekgebieden voor wind en/of zon in deze gebieden niet worden uitgesloten dan kan een 'hotspotkaart'²⁰ voor weidevogels benut worden bij de effectbeoordeling²¹.

Beschermde soorten

Windturbines kunnen het leefgebied van vogels en vleermuizen aantasten, een barrière voor hen vormen of slachtoffers veroorzaken als ze te dicht bij de draaiende rotorbladen komen. Zonneparken kunnen negatieve gevolgen hebben voor dieren en planten omdat geschikt leefgebied verdwijnt. De Commissie adviseert om de 'kwalitatieve quick-scan' in te vullen door met bestaande informatie (de al eerder genoemde) ecologische 'hotspots' op kaart weer te geven, en de effecten van het plan te beoordelen op aantasting/verstoring van deze ecologische hotspots. Deze hotspotkaarten/vlekkenkaarten kunnen voor vervolgbesluiten (omgevingsplan en omgevingsvergunningen) en de (eventuele) RES 2.0 verder worden verfijnd en geactualiseerd.

---

¹⁸ Dit gaat om de natuurbeheertypen en de daarmee verbonden kwalificerende soorten. De natuurbeheertypen zijn raadpleegbaar in het Natuurbeheerplan Zuid-Holland. De relevante soorten per natuurbeheertypen zijn te vinden op: <https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/index-natuur-en-landschap/natuurtypen/>.

¹⁹ Bijvoorbeeld door te werken met een buffer rondom het NNN. De Omgevingsverordening Zuid-Holland kent geen externe werking maar versturende effecten op het NNN vanuit activiteiten in de omgeving (bijv. geluid, hydrologie) dienen wel in een MER te worden beschreven.

²⁰ Een hotspotkaart wordt afgeleid van verspreidingskaarten van belangrijke soortengroepen en laat zien wat de betekenis is van het gebied voor die groepen.

²¹ In de Omgevingsverordening Zuid-Holland is bepaald dat een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van belangrijke weidevogelgebieden compensatieplichtig is het provinciale compensatiebeleid van toepassing zoals vastgelegd in de beleidsregel Compensatie Natuur, Recreatie en Landschap Zuid-Holland (2013). De toelichting bij het bestemmingsplan bevat een verantwoording over de wijze van compensatie.

3.5.2 Landschap en cultuurhistorie

Bij de beoordeling van de effecten op het landschap gaat het om de visueel-ruimtelijke invloed die wind- en zonneparken hebben op de karakteristieke ruimtelijke structuur van de verschillende landschapstypen. De Commissie adviseert hiervoor de bestaande Kwaliteitskaart Zuid-Holland met de bijbehorende gebiedsprofielen als toetsingskader voor de invloed op het landschap te gebruiken. Besteed in het bijzonder aandacht aan het effect op beschermde landschapselementen en cultuurhistorisch waardevolle gebieden²², zoals het Groene Hart.

Cumulatie

Beschouw ook de cumulatieve effecten van de wind- en zonneparken. Voor de windparken gaat het om het totale horizonbeslag en de visuele interferentie tussen verschillende windparken. Voor de zonneparken gaat het om het bepalen van het maximaal 'laadvermogen' van de aangewezen zoekgebieden voor zonneparken. Zo wordt duidelijk wat het landschap aan kan voordat er sprake is het verlies van landschappelijke kwaliteit. Deze informatie is relevant voor te maken afwegingen over de benutting van zoekgebieden ('intensiever' of 'extensiever').

Neem visualisaties op van de belangrijkste ruimtelijke effecten van zon en wind. Daarbij kan worden volstaan met vogelvluchtvisualisaties.

3.5.3 Leefomgeving

Een belemmeringen- en kanskaart geeft dankzij het hanteren van minimum-richtafstanden tot bebouwing een eerste beeld van effecten op de leefomgeving (en natuur) door met name windturbines en de ruimte die daarvoor in beginsel beschikbaar is.

Vergelijk vervolgens de leefomgevingskwaliteit van de afgebakende zoekgebieden voor wind²³ door bijvoorbeeld aantallen woningen binnen enkele vaste afstanden tot de zoekgebieden weer te geven, of door bij de invulling van een zoekgebied te variëren door de richtafstanden tot woningen te vergroten of verkleinen²⁴. Dit geeft op het abstractieniveau van de RES 1.0 voldoende informatie over de effecten op de leefomgeving.

Geef daarnaast (op kwalitatief niveau) aan wat de cumulatieve gevolgen zijn voor de leefbaarheid. Zo kunnen er bijvoorbeeld gebieden zijn waar al (grote) hinder wordt ervaren door andere activiteiten (verkeer, luchtvaart, industrie/havens). Door in beeld te brengen welke gebieden dit zijn en wat de bijdrage zal zijn van de plannen op de totale hinder, kan hiermee rekening worden gehouden²⁵.

Beoordeling van bijvoorbeeld externe veiligheid, magnetische velden en geur van biomassa-installaties²⁶ acht de Commissie in dit stadium te gedetailleerd; de effecten daarvan zijn voorsnog voldoende meegenomen in de richtafstanden.

---

²² Artikel 6.9 Artikel 6.9 van de Omgevingsverordening Zuid-Holland beschermt karakteristieke landschapselementen.

²³ Met name geluid en slagschaduw.

²⁴ Dit zal de opwekcapaciteit van een zoekgebied beïnvloeden.

²⁵ Dit kan bijvoorbeeld in beeld worden gebracht aan de hand van geluidkaarten van het gebied.

²⁶ Als genoemd in de lijst met beoordelingsindicatoren van 4 dec 2020.

3.5.4 Energieopbrengst

Om te kunnen bepalen in welke mate zoekgebieden kunnen bijdragen aan het bod, is het nodig om (indicatief) de opwek-potentie vast te stellen, inclusief een bandbreedte. Deze potentie wordt duidelijk wanneer de milieueffecten per zoekgebied globaal in beeld zijn en op grond daarvan de schuifruimte binnen zoekgebieden kan worden bepaald, bijvoorbeeld zoals in paragraaf 3.6.3. van de NRD is aangegeven. Een goede afweging over zoeklocaties (en alternatieven) ontstaat immers wanneer de (negatieve) milieueffecten kunnen worden vergeleken met de op te stellen capaciteit (positieve effecten).

4 Monitoring en evaluatie

De regionale energiestrategie zal tweejaarlijks worden geëvalueerd en geactualiseerd. Voor een goede actualisatie is het nodig om tijdig eisen te formuleren voor een monitorings- en evaluatieprogramma, en de reikwijdte van het monitoringsprogramma te bepalen. Met een monitoringsprogramma kunnen de milieu- en omgevingseffecten worden gevolgd, en zodoende worden bepaald of bijsturing nodig is. Neem in het MER een aanzet voor dat monitoringsprogramma op en geef aan wie voor de verdere uitwerking verantwoordelijk is.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Advies van de Commissie over het op te stellen MER

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep geeft aan welke onderwerpen naar zijn mening moeten worden behandeld in het MER en met welke diepgang. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het voornemen op 26 november besproken met het bevoegd gezag en de initiatiefnemer. Dit heeft –in verband met het Corona-virus– digitaal plaatsgevonden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. Peter van der Boom MA

ir. Yttje Feddes

dr. Theo Fens

ing. Rob Vogel

ir. Kees Slingerland (voorzitter)

Tom Ludwig MA. (secretaris)

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport wordt opgesteld

Regionale energiestrategie Holland Rijnland.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

De RES-regio Holland Rijnland stelt een plan-MER op om de kwaliteit van de besluitvorming over de RES te verhogen en omdat de RES het kenmerk heeft van een ruimtelijke visie waarin activiteiten mogelijk worden gemaakt met aanzienlijke milieueffecten. Voor activiteiten met dergelijke effecten kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke activiteiten en besluiten het gaat.

Bevoegd gezag besluit

De samenwerkende overheden van de RES-regio Holland Rijnland.

Initiatiefnemer besluit

De samenwerkende overheden van de RES-regio Holland Rijnland.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie is niet in de gelegenheid gesteld om zienswijzen en adviezen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft gebruikt?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3500](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

